

șaluri armonizează culorile, după cum armonizate sunt vocile celor trei actrițe și ritmica mișcării, a gesticii și a rostirii. Regizorul a lucrat minuțios pentru a obține această armonizare a tuturor mijloacelor de expresie scenică, iar actrițele i-au răspuns cu talent și – se vede clar – cu o pasiune nedisimulată, cu emoție atent filtrată de rațiune. Olga e punctul de echilibru al spectacolului; în jurul ei se mișcă celelalte două surori, ea le îndeamnă, ea le potolește, ea le încurajează, le dă speranță și nu doar prin replici, ci prin tot ce înseamnă ființa ei și experiența ei de viață. Dana Bucătaru împlinește scenic personajul, conferindu-i dimensiune general-umană discret nuanțată de specificul slav. Mașa, dezabuzată, disperată după plecarea lui Verșinin, își re trăiește, prin evocarea colonelului, momentele scurte de fericire, iar față de surorile ei e adesea ironică și nu participă cu același entuziasm la iluzia plecării la Moscova, căci ea, căsătorită cu Kulâghin, va rămâne oricum în provincie. Ea pare și cea mai puțin dotată intelectual decât surorile ei; Olga îi spune chiar: „Dintre noi trei, tu ești cea mai proastă”. Profilul scenic al Mașei l-au realizat Gina Pătrașcu și Silvia Luca (pe care nu am văzut-o). Irina arde la temperatura cea mai înaltă în interpretarea Cristinei Ciofu. Tinerețea îi dă dreptul să-și facă cele mai irealizabile proiecte, să viseze și să spere și tocmai de aceea ea resimte mai dureros imposibilitatea împlinirii idealului.

Cu acest spectacol și cu cel realizat cam în același timp (*Amadeus*), Alexandru Vasilache își rotunjește profilul regizoral în fața spectatorilor români care i-au văzut și i-au prețuit realizările scenice anterioare (*Legături primejdioase*, *Un veac de singurătate*, *Anna Karenina*, *Nunta lui Figaro*, *Frații Karamazov*, *Ultimul Sutto* ș.a.), iar Teatrul „Mihai Eminescu” bifează un moment artistic de valoare.

Teatrul „Mihai Eminescu”, Botoșani – Trei surori, adaptare după Anton Pavlovici Cehov. Un spectacol de Alexandru Vasilache. Scenografia: Mihai Pastramagiu. Cu: Dana Bucătaru (Olga), Gina Pătrașcu / Silvia Luca (Mașa), Cristina Ciofu (Irina). Premiera: martie 2009.

Clipe de viață*

Spectacolul ***Cinci minute de magie în Piatra Neamț*** este rezultatul punctual al unui proiect mai larg, intitulat „Despre România numai de bine”, inițiat de dramaturgul Peca Ștefan și de regizoarea Ana Mărgineanu, proiect care – declară regizoarea – își propune o analiză neconvențională a României de azi, scop în care cei doi creatori se deplasează în mai multe orașe ale țării, se documentează la fața locului și realizează spectacole bazate pe realitățile cele mai caracteristice ale urbei respective. Autorii – zice Ana Mărgineanu – caută „să descopere legende, miturile specifice locului, de la datele concret istorice la folclor, dar sunt interesați în special de modul în care se desfășoară viața locală în prezent, care sunt principalele griji, dorințe, probleme, preocupări, atât pe plan colectiv, cât și în particular”. Prima experiență s-a consumat la Baia Mare, unde spectacolul realizat a avut ca subiect *poluarea*. La Piatra Neamț, în vremea documentării și a lungilor discuții cu pietreni din toate categoriile socio-profesionale, autorii au ajuns la ideea

* A nu se confunda cu titlul piesei lui William Saroyan (care ne-a sugerat titlul acestui comentariu).

unui spectacol „cu miracole“, întrucât unii subiecți intervievați și-au calificat orașul ca unul „binecuvântat de Dumnezeu“, „Grădina Maicii Domnului“. Tot aici au găsit legende și mituri pe care dramaturgul a reușit să le împletească organic cu aspecte ale vieții cotidiene. Textul rezultat nu strălucește prin valori literare, ci prin valențe scenice oferind regizoarei un material foarte generos, punând în pagină drame cotidiene de o stringentă actualitate, desprinse din viața locuitorilor orașului. Nu asistăm, totuși, la un spectacol documentar, cum s-ar putea crede, ci la unul de ficțiune, deși se aud adesea în replicile personajelor nume de locuri, de instituții, de străzi strict legate de zonă. „Deși poveștile, atmosfera, problemele din spectacol caută să reflecte cât mai bine pe cele reale, ele sunt *interpretate*, rezultatul fiind un produs fictiv“, adaugă regizoarea, dovedind că a învățat bine lecția tătucului Aristotel: tot ce vedem pe scenă nu sunt situații și fapte petrecute în realitate, ci unele ce ar putea să se petreacă în limitele posibilului și ale necesarului.

Ce ne spune, în fapt, spectacolul? Ne spune că în acest oraș se petrec – ca peste tot – drame ce punctează viața cotidiană obișnuită și imediată. Dramaturgul alege trei dintre multele drame posibile. Trei drame familiale. E, mai întâi, mica dramă a unui tânăr cuplu cu existență materială precară: el – modest compozitor neluat în seamă, ea – modestă salariată la o instituție cam bizară și nesigură. N-au copii și se hotărăsc să adopte unul (sau mai mulți), nu de dragul copiilor, ci pentru a obține un venit. E, apoi, mica dramă a unei femei văduve, căzută în misticism după moartea soțului și cultivându-i cu religiozitate memoria (ecou din *Ursul* lui Cehov!) spre disperarea fiicei, căreia îi dă o educație greșită și pe care nu o poate feri de tentațiile vârstei. E, în sfârșit, mica dramă a unui profesor rămas singur după plecarea soției în Italia, la muncă; dificultățile vieții de unul singur sunt dublate de durerea de a se vedea părăsit definitiv, soția anunțându-l că nu se va mai întoarce, întrucât și-a găsit acolo un macaronar pe care îl iubește.

Astfel prezentate, situațiile dramatice par – și chiar sunt – dintre cele mai obișnuite, dacă nu chiar lovite de banalitate. Modul în care sunt tratate dramaturgic și regizoral le conferă însă un grad de interes pe care publicul spectator îl sesizează și îl receptează cu o disponibilitate majoră. Între altele, și pentru faptul, deloc neglijabil, că tonalitatea scriiturii și desfășurării scenice este nuanțată de o fină ironie și, nu rareori, de un umor succulent care reduc la maximum pericolul căderii în *melo*.

Abilitățile agreabile ale spectacolului decurg din modul în care cele trei drame familiale se consumă fiecare în parte, dar și prin interferări de situații și personaje, acestea din urmă dezvăluindu-și și caracterele și stările prin ele însele, dar și prin proiecțiile pe care ceilalți le trimit asupra lor. Ana Mărgineanu dovedește o adevărată iscusință în acest sens. Momentul cel mai bine realizat din perspectiva simultaneității situațiilor dramatice e cel în care conflictul dintre Mamă și Fiică atinge punctul maxim; tensiunea situației e augmentată de ceea ce se petrece, în același timp, în apartamentul compozitorului: acesta, împreună cu fetița adoptată, face muzică și muzica lor e atât de adecvată celor ce se petrec în familia vecină încât cele două situații se împletesc organic, părând a fi una singură. De altfel, ideea spațiilor simultane (readusă din îndepărtata istorie a teatrului de către Ariane Mnouchkine și impusă în teatrul modern ca „noutate“ pe care au îmbrățișat-o mulți directori de scenă – ne amintim, de pildă, spectacolul lui Alexandru Darie 1793 de la „Bulandra“) e principalul procedeu regizoral folosit de Ana Mărgineanu în acest spectacol; cu rezultate demne de stimă. Cele trei apartamente ale familiilor în cauză sunt montate în spațiul scenei ca trei zone dramatice, care nu sunt doar tangente, ci devin adesea secante și chiar concentrice, funcție de accentele pe care regizoarea

le pune pe situații și stări. Această dispunere spațială ne-a reamintit un alt spectacol pietrean – *Nebuniile noastre cele de toate zilele*, doar că acolo „locurile dramatice” erau desenate cu cretă pe scândura scenei (idee preluată de scenograf din filmul *Dogville*), în timp ce acum spațiile sunt mobilate tridimensional.

Dar de ce spectacolul stă sub titlul *Cinci minute de magie...*? Pentru că există, într-adevăr, cinci minute în care personajele și situațiile ies din condiția lor *reală* și intră în cea a magiei, condiție în care starea lor, existența lor cotidiană, problemele pe care nu și le pot rezolva în *real* își află rezolvarea în *ideal*, în conformitate cu dorințele, cu visurile, cu aspirațiile lor. Se ajunge la o asemenea rezolvare optimistă prin efectul produs de un elixir adus din legenda Babei Dochia, legendă pe care creatorii spectacolului au descoperit-o în zonă. Se zice că Dochia a preparat, din buruieni și rădăcini, un elixir cu care dorea s-o vindece de neînțelesele ei suferințe pe tânăra pe care o crescuse în munți; cum tânăra, coborând din munte, a întâlnit dragostea după care tânjea și s-a vindecat, elixirul a rămas nefolosit și s-a pierdut. Diferiți locuitori ai zonei l-au tot găsit și l-au tot pierdut, până când l-a regăsit fetița adoptată de familia compozitorului și l-a adus în casa acestuia. Într-un moment când cele trei mici drame familiale par a nu-și mai găsi rezolvarea, sticluța în care se afla elixirul „explodează” (foarte frumos efect plastic și dinamic al spectacolului!), producând asupra locuitorilor urbei o adevărată fascinație și o transformare a stărilor lor de disperare. Viața celor trei familii ia o neașteptată întorsătură. Exemplificăm cu una singură, cea a profesorului părăsit. Dorința lui de a-și vedea soția întoarsă acasă se împlinește; aceasta apare miraculos din... cratița cu sarmale (nimeni nu făcea sarmale ca ea!), plutește prin cameră, vorbește cu soțul fericit, dar cele cinci minute magie se termină odată cu epuizarea elixirului din sticluță și soția dispare

Nora COVALI și Dragoș IONESCU

prin... chiuveta de la bucătărie, cale pe care o alege și profesorul. Miracole asemănătoare se petrec și în celelalte două familii.

Acele cinci minute de magie constituie apogeul spectacolului și secvența lui cea mai frumoasă. Regizoarea a avut iscusința de a schimba tonalitățile, trecând totul în *musical*, folosindu-se de muzica într-un mod adecvat (creată de actorul Cezar Antal) și de mișcarea exuberantă specifică interpreților pietreni.

Dar, cum am spus, momentul de magie trece și personajele se întorc la realitate; așa se face că fiecare situație dramatică din cele trei familii are câte două sau chiar trei finaluri – în funcție de efectul magiei sau al realității. Ana Mărgineanu conduce întreaga desfășurare a spectacolului cu precizie, se dovedește deosebit de inventivă, cu știința măsurii, a bunului gust, cu simț al ritmului și al plasticității și, nu în ultimul rând, al nuanței fine în dozarea tensiunii dramatice colorate discret de ironie și umor. Spectacolul ei îi induce spectatorului o stare de optimism și de iluzie, căci ce altceva ar fi miraculosul elixir dacă nu o eventuală – optimistă și iluzorie în aceeași măsură – dorință a oamenilor de a descoperi în ei înșiși capacitatea de a-și schimba viața în mai bine, de a-și rezolva micile drame cotidiene? Miracolul se produce doar la acest nivel al dorinței, al visului, al aspirației, căci *cotidianul*, precaritatea vieții îi trage înapoi în real. Multiplicitatea finalurilor sugerează cum ar fi dacă miracolul s-ar produce cu adevărat și cum e, de fapt, după ce iluzia trece.

Rolurile le vin *mănușă* interpreților, toți evoluând cu o sinceritate și cu o bucurie a jocului, cu care trupa de la Piatra Neamț ne-a obișnuit. Fără a diminua aportul celorlalți, îi scoatem în relief pe Cezar Antal (atât ca actor, cât și ca autor al aranjamentelor muzicale), pe Tudor Tăbăcaru (pentru felul original în care își colorează drama cu autoironie și umor) și pe Nora Covali (pentru maturitatea evoluției în registru grav).